

STAVOVI ODGOJITELJA RANE I PREDŠKOLSKE DOBI PREMA ONLINE STRUČNOM USAVRŠAVANJU

Celizić, Maja; Zovko, Anita

Source / Izvornik: **Metodički obzori : časopis za odgojno-obrazovnu teoriju i praksu, 2021, 16, 47 - 69**

Journal article, Published version

Rad u časopisu, Objavljena verzija rada (izdavačev PDF)

<https://doi.org/10.32728/mo.16.2.2021.03>

Permanent link / Trajna poveznica: <https://urn.nsk.hr/urn:nbn:hr:186:603789>

Rights / Prava: [In copyright](#)/[Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-09-18**

Repository / Repozitorij:

[Repository of the University of Rijeka, Faculty of Humanities and Social Sciences - FHSSRI Repository](#)

UDK: 373.2-051:[005.963:004.031.4]

Prethodno priopćenje

STAVOVI ODGOJITELJA RANE I PREDŠKOLSKE DOBI PREMA ONLINE STRUČNOM USAVRŠAVANJU

Maja Celizic

*DV „Izvor“, Samobor
Republika Hrvatska
majacelizic4@gmail.com*

Anita Zovko

*Odsjek za pedagogiju
Filozofski fakultet Sveučilišta u Rijeci
Republika Hrvatska
anita.zovko@ffri.uniri.hr*

SAŽETAK

Tradicionalni modeli stručnoga usavršavanja u raskoraku su s potrebama suvremenoga odgoja i obrazovanja. U središte se stavlja online učenje i razvoj informacijsko-digitalnih kompetencija. Empirijski dio rada prikazuje rezultate istraživanja stavova odgojno-obrazovnih djelatnika u gradovima Zagrebačke županije i Grada Zagreba o online stručnom usavršavanju. Online anketno istraživanje provedeno je u 11 odgojno-obrazovnih ustanova rane i predškolske dobi, proporcionalno raspoređenih u Zagrebu, Samoboru, Svetoj Nedelji i Velikoj Gorici. U istraživanju je sudjelovalo 80 ispitanika kojih većina pokazuje pozitivan stav prema online stručnom usavršavanju. Kao nedostatak navode tehničke poteškoće. S obzirom na prosječnu razinu informatičkih vještina ukazuje se potreba za razvojem IKT kompetencija odgojitelja rane i predškolske dobi.

Ključne riječi: informacijsko-digitalna kompetencija, online učenje, online stručna usavršavanja.

UVOD

Suvremeno društvo teži razvoju informacijskoga društva koji zahtijeva promjene na svim sustavima, počevši od obrazovnoga. Pred odgojno-obrazovne djelatnike postavljaju se zahtjevi za IKT kompetencijama (kompetencije za informacijsko-komunikacijsku tehnologiju), koje su neophodne za unaprjeđenje društva znanja. Pokazuje se potreba prilagodbe obrazovnih sustava prema suvremenim tehnologijama, od predškolske, k višim razinama, radi stvaranja i povećanja intelektualnoga kapitala učenika (Soleša, Soleša-Grijak, 2011).

Informatička i digitalna pismenost postaju sastavni dio stručnih kompetencija odgojitelja, koje mu omogućuju mijenjanje i unaprjeđivanje odgojno-obrazovne djelatnosti ukorak s potrebama postmodernoga društva. IKT kompetencije uvrstavaju se u osam ključnih kompetencija cjeloživotnoga učenja.

Republika Hrvatska prepoznala je važnost informacijsko-komunikacijskih tehnologija u odgojno-obrazovnome sustavu. Teškoće se uočavaju u infrastrukturi koja je neophodna za implementaciju *online* učenja. Ona je navedena u zakonodavnim aktima, ali u odgojno-obrazovnoj praksi njezina implementacija nije na poželjnoj razini. Osim problema infrastrukture navodi se i problem zastarjelih tehnologija, ali i izazovi s kojima se suočavaju odgojno-obrazovni djelatnici. Izazovi se povezuju s razinom digitalnih kompetencija koje se odnose na poznavanje računala kao medija, ali i didaktička stručnost u efektivnom korištenju suvremene tehnologije (Vuksanović, 2009).

Većina odgojitelja u vrijeme korona pandemije, susrela se s *online* učenjem u obliku *online* stručnih usavršavanja. Iako je *online* učenje prepoznatljivo kao suvremeni oblik učenja i stručnih usavršavanja, vidljiv je trend pružanja otpora prema takvom pristupu. Neki od razloga mogu se očitovati u niskoj razini digitalnih kompetencija, te u niskoj tehnološkoj opremljenosti predškolskih ustanova.

DIGITALNE KOMPETENCIJE ODGOJITELJA KAO PREDUVJET ONLINE UČENJU I POUČAVANJU

Europske i nacionalne politike teže podizanju svijesti građana o važnosti razvoja digitalnih kompetencija kao ključne kompetencije cjeloživotnoga učenja.

Europska komisija (2018) definira da digitalna kompetencija obuhvaća sigurno i kritičko korištenje tehnologija informacijskoga društva za rad, slobodno vrijeme i komunikaciju. Nju podupiru osnovne vještine informacijske i komunikacijske tehnologije (IKT): korištenje računala za traženje, procjenjivanje, pohranjivanje,

proizvodnju, prezentiranje i razmjenu informacija te sudjelovanje i komuniciranje u kolaborativnim mrežama putem interneta.

Naš odgojno-obrazovni sustav prihvaća informatičku pismenost kao dio znanja i vještina koje su potrebne tijekom obrazovanja. Ali suočeni smo s činjenicom da predškolske ustanove, odnosno odgojitelji ne pokazuju učestalost korištenja tehnologija u odgojnoj praksi.

U DV „Izvor“, Bregana, provedeno je 2019. godine pilot istraživanje u svrhu saznanja svijesti i važnosti učenja te primjeni tehnologije u svakodnevnoj odgojnoj praksi. Analiza podataka utvrdila je da se u prosjeku najviše odgojitelja u dobi od 30 do 40 godina osjeća digitalno kompetentnima te ih se najviše želi dalje obrazovati u tom području. Također ispitanici u skupini od 20 do 30 godina i u skupini od 30 do 40 godina svakodnevno se služi tehnologijom. Zanimljiv je podatak da se skupina od 40 do 50 u digitalnoj nepismenosti podudara sa skupinom od 60 do 65 dok se u te dvije skupine velika razlika očituje u potrebi daljnjega obrazovanja. Najmanji broj odgojitelja koji se osjećaju digitalno pismenima dolazi iz dobne skupine iznad 60 godina. Podaci pokazuju tendenciju smanjivanja digitalne pismenosti ovisno o dobi odgojitelja (Zovko, Celizić, 2020).

Ograničenje *online* edukacija često dolazi iz ograničenoga iskustva ili vještina odgojno-obrazovnih djelatnika za korištenje IKT-a. Programi stručnih usavršavanja odgojitelja, moraju se opsežnije usredotočiti na razvoj vještina za podučavanje s tehnologijom (Kim, 2020).

ONLINE UČENJE I POUČAVANJE

Online učenje je proces učenja i poučavanja koje se odvija primjenom informacijsko-komunikacijskih tehnologija (Vuksanović, 2009). Glavne karakteristike očituju se u upotrebi tehnoloških medija, fizičkoj odvojenosti učitelja i učenika (udaljene lokacije), te važnosti obostrane komunikacije koja ponekad izostaje.

Za online učenje i poučavanje potreban je integrirani pristup u kojem se očituje pristup digitalnom sadržaju, infrastruktura IKT, visoka razina digitalnih vještina, te usklađeni napor svih aktera koji uključuje učenike, nastavnike, lokalne zajednice i kreatore politike obrazovanja (Europska komisija, 2014).

Metode poučavanja u procesu online učenja i poučavanja moraju biti prilagođene fizičkoj razdvojenosti mentora i polaznika, a temelji se na korištenju interaktivnoga komunikacijskog sustava koji je u funkciji povezivanja polaznika, resursa i mentora. Iz toga može se uvidjeti da *online* učenje i poučavanje čini trokut koji se sastoji od tehnologija, sadržaja i usluga (Katavić, 2015, prema Katavić i sur., 2018).

Online učenje od pojedinca zahtijeva posjedovanje određene razine zrelosti, ali i motivaciju koja mu pruža uključivanje u proces samoučenja. Proces *online* učenja učeniku mora omogućiti autonomiju, koja zahtijeva individualizirane interakcije i samodisciplinu, a temelji se na individualiziranome formiranju ličnosti. Radi se o filozofiji, koja prepoznaje učenika u ulozi samostalnoga aktera koji posjeduje moć i motivaciju za vlastitom izgradnjom ličnosti (Goulao, 2017). Stvaranje i održavanje zajednice u procesu *online* učenja iznimno je važna komponenta. Izgrađena zajednica u procesu *online* učenja promišlja o pristupima uspostavljanja i održavanja interakcija i odnosa *online* dionika. *Online* zajednica učenja ima svrhu mijenjati i unaprijediti polaznikovu poziciju iz izolirane u aktivnu (Haythornthwaite i sur., 2000). *Online* učenje polazi od konstruktivističkih principa koji se temelje na pretpostavci da se znanje kreira i konstruira kroz socijalnu interakciju unutar zajednice (Bognar, Filipov, 2020). Savršeno *online* okruženje temeljeno je na društvenom konstruktivizmu kojega obilježava aktivna grupna konstrukcija znanja (Rovai, 2002).

Vuksimović (2019) navodi individualne (jedan polaznik i edukator) i skupne (skupina polaznika i edukator) pristupe *online* učenja i poučavanja. Vremenska organizacija *online* procesa odnosi se na sinkronijski ili asinkronijski pristup.

Asinkronizirano *online* učenje obilježava izbor polaznika u samostalnom odabiru vremena koje se odnosi na sudjelovanje u procesu učenja, a odvija se putem različitih medijskih alata kao što su e-pošta ili ploče za raspravu. Ključna komponenta asinkroniziranoga *online* učenja je fleksibilnost jer polaznik prilagođava *online* učenje svojem osobnom tempu i stilu učenja (Kim 2020). Sinkronizirano *online* učenje imenuje sinkronizirane aktivnosti učenja, koje se događaju putem videozapisa uživo i/ili audiokonferencijom s neposrednim povratnim informacijama. Sudionici sinkronizirani pristup *online* učenja i poučavanja doživljavaju društvenijim procesom u kojem se smanjuju frustracije postavljanjem i dobivanjem povratne informacije u stvarnom vremenu.

ONLINE STRUČNA USAVRŠAVANJA

Za razvoj *online* stručnih edukacija važne komponente smatraju se kvalitetna infrastruktura, kompetencije *online* predavača, te motivacija i pripremljenost polaznika za *online* učenje.

Također je važna dostupnost odgovarajuće tehničke podrške, s ciljem rješavanja određenih tehničkih problema polaznika, te pružanje odgovarajućega osjećaja sigurnosti tijekom korištenja tehnologije. *Online* edukacije omogućuju polaznicima mogućnost odabira edukacija bez razmatranja udaljenosti ustanove

od mjesta boravka. Prednosti *online* stručnih edukacija su: fleksibilnost koja se odnosi na prilagođavanje opterećenom rasporedu polaznika, mogućnost uporabe moćnih resursa koji su lokalno često nedostupni, povećana geografska dostupnost izoliranim polaznicima, fleksibilnost glede obujma te mogućnosti „pružanja potpore u stvarnom vremenu, tijekom obavljanja nekoga konkretnoga zadatka“ (Dede i sur., 2009, 9).

Online stručna usavršavanja mogu se odvijati u različitim oblicima kao što su učionice na daljinu koje pojedincima omogućuju sudjelovanje u nastavi putem videokonferencija, internetski asinkroni tečajevi koji su prilagođeni individualnim potrebama sudionika, te mrežni tečajevi koji omogućuju svakom sudioniku rad kroz niz izvora i aktivnosti vlastitim tempom (Russell i sur., 2009).

Online stručna usavršavanja karakterizira društveni konstruktivizam, koji se očituje kroz umreženo društvo, odnosno stvaranje zajednice koja upotrebom tehnologije konstruira i rekonstruira znanje. Slunjski i suradnici (2016) navode *Facebook* grupu kao jednu od suvremenih metoda stručnih usavršavanja. *Facebook* grupa nastala je s ciljem okupljanja praktičara koji sačinjavaju umreženo društvo s namjenom razmjene važnih informacija i dijeljenja iskustava.

Iako je *Facebook* grupa nekonvencionalan oblik povezivanja praktičara, temeljen na zajedničkim interesima, utječe na razvoj odgojno-obrazovne prakse i kurikuluma predškolske ustanove. Zato ga možemo smatrati određenim oblikom stručnoga usavršavanja odgojitelja.

Online stručna usavršavanja smatraju se relevantna, smislena i zanimljiva za odgojno-obrazovne djelatnike jer omogućuju mogućnost izbora u iskustvima učenja, fleksibilnost tehnologije koja se odnosi na učenje prema individualnim potrebama, prilagođavanje iskustva, odnosno mrežnu izmjenu iskustava s određenim kolegama i stručnjacima te mogućnost podjele refleksije polaznicima putem mreža (Brooks, Gibson, 2012).

Iako formati *online* stručnih edukacija postaju sve više popularni, važno je istaknuti da oni nisu zamjena za iskustvo tradicionalnih edukacija licem u lice. Najprihvatljiviji bi bio kombinirani model, odnosno kombinacija suvremenih i tradicionalnih oblika stručnih edukacija.

METODOLOŠKI OKVIR

Opis predmeta istraživanja

U uvjetima globalne epidemiološke situacije uzrokovane korona virusom mnogi odgojno-obrazovni djelatnici svoja su stručna usavršavanja usmjerili na virtualni svijet edukacija i konferencija.

Pregledom dostupne stručne literature uočen je manjak istraživanja fenomena *online* stručnih usavršavanja u odgojiteljskoj profesiji, te je sukladno tome napravljeno istraživanje na temu stavova odgojitelja o *online* edukacijama.

Cilj i zadaci istraživanja

Cilj istraživanja jest ispitati stavove odgojitelja rane i predškolske dobi o *online* stručnom usavršavanju, kao i spremnost korištenja istog.

Zadacima istraživanja utvrđuju se prednosti i nedostaci *online* stručnoga usavršavanja, najučestaliji oblici, utjecaj pandemije na odabir ispitanika prema *online* stručnom usavršavanju te postoje li razlike u stavovima prema *online* usavršavanju odgojitelja u gradu Zagrebu naspram odgojitelja u gradovima Zagrebačke županije.

Hipoteze istraživanja

P1: Ispitati stavove ispitanika o *online* stručnom usavršavanju s obzirom na dob.

H1: Mlađi ispitanici imat će pozitivnije stavove prema *online* stručnom usavršavanju.

P2: Ispitati stavove ispitanika o *online* stručnom usavršavanju s obzirom na razinu stručne spreme.

H2: Ispitanici s višim stupnjem stručne spreme će imati pozitivnije stavove prema *online* stručnom usavršavanju.

P3: Ispitati stavove ispitanika o *online* stručnom usavršavanju s obzirom na mjesto zaposlenja.

H3: Ne postoji razlika o stavovima ispitanika o *online* stručnom usavršavanju s obzirom na mjesto zaposlenja.

UZORAK ISTRAŽIVANJA

Za potrebe ovoga istraživanja koristio se namjerni uzorak koji obuhvaća odgojitelje rane i predškolske dobi zaposlene u ustanovama ranoga i predškolskoga odgoja i obrazovanja na području grada Zagreba, te gradova Samobor, Sveta Nedelja i Velika Gorica. Ispitanicima je ponuđena *online* anketa (*Google Forms*), u kojoj je objašnjena svrha provođenja istraživanja, te istaknuta anonimnost podataka.

METODOLOGIJA I POSTUPAK ISTRAŽIVANJA

Predmetno istraživanje provedeno je metodom *online* ankete koja je napravljena pomoću alata *Google Forms* u elektroničkom obliku u kojemu je proslijeđeno ustanovama ranoga i predškolskoga odgoja i obrazovanja na području grada Zagreba, te gradova Samobor, Sveta Nedelja i Velika Gorica.

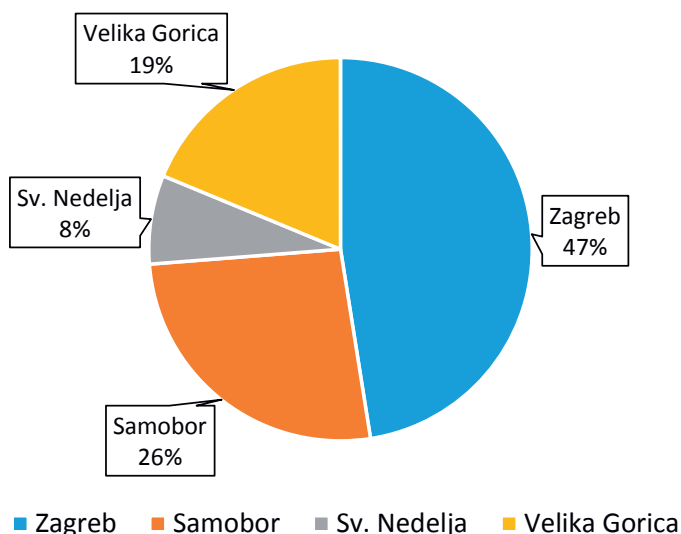
Provedenim anketnim istraživanjem, sastavljenim od ukupno 42 pitanja, prikupilo se ukupno 83 odgovora ispitanika, od čega su 3 odgovora bila identična te su se ista izuzela iz analize rezultata kako bi obrada dobivenih odgovora bila što kvalitetnija i realnija. Anketno istraživanje provedeno je u 11 odgojno-obrazovnih ustanova rane i predškolske dobi, proporcionalno raspoređenih u gradu Zagrebu i tri grada Zagrebačke županije, i to Samobor, Sveta Nedelja i Velika Gorica.

REZULTATI I INTERPRETACIJA ISTRAŽIVANJA

Anketno istraživanje u prvome dijelu sadržavalo je opća pitanja vezana uz dob, spol, stručnu spremu, godine radnoga staža u odgojiteljskoj profesiji te mjestu u kojoj se obavlja odgojno-obrazovna djelatnost. U istraživanju je sudjelovalo 80 ispitanika ženskog spola, a razlog tome je što je u ranom i predškolskom odgoju i obrazovanju zaposleno više osoba ženskoga spola. Premda postoje i osobe muškog spola u odgojiteljskoj profesiji, ovome se ispitivanju nisu odazvali. Najveći broj ispitanika, njih 35, nalazio se u dobnoj granici između 31 i 40 godina života, a što u ukupnom broju ispitanika čini udio od 44%. Najmlađi ispitanici imali su 25 godina, dok su najstariji imali preko 60 godina života. Prema anketnom istraživanju, ukupno su 63 odgojno-obrazovna djelatnika koji imaju višu stručnu spremu što čini udjel od 79% od ukupnog broja ispitanika, dok svega 16 odgojno-obrazovnih djelatnika ima visoku stručnu spremu. Nitko od ispitanika nema doktorat, a samo jedan ispitanik ima srednju stručnu spremu. Sukladno stručnoj spremi ispitanika, prosječne godine radnoga staža odgovaraju godinama uloženima u obrazovanje,

tako ispitanici koji imaju višu stručnu spremu imaju prosječno dvije godine više radnoga staža u odgojiteljskoj profesiji u odnosu na ispitanike koji imaju visoku stručnu spremu. Nadalje, odgojno-obrazovni djelatnici s višom i visokom stručnom spremom proporcionalno su podijeljeni po gradovima, čime se dodatno opravdava razlog podjele ispitanika u dvije skupine. Naime, 30 ispitanika s višom stručnom spremom provodi odgojno-obrazovnu djelatnost u gradu Zagrebu, dok 33 ispitanika u gradovima Zagrebačke županije, pritom 8 ispitanika s visokom stručnom spremom radi u gradu Zagrebu, dok 8 ispitanika radi u gradovima Zagrebačke županije. Omjer ispitanika prema gradovima prikazan je grafikonom 1.

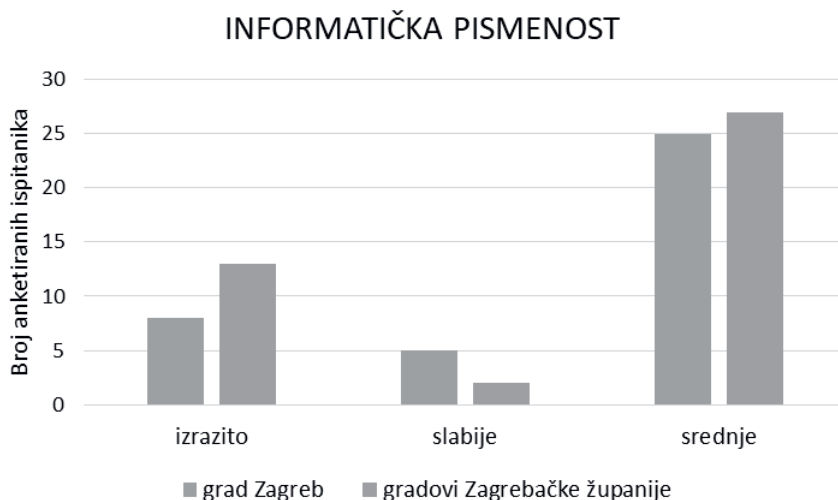
UDIO ANKETIRANIH ODGOJITELJA RANE I PREDŠKOLSKE DOBI PREMA GRADOVIMA

Grafikon 1. Udio anketiranih odgojitelja rane i predškolske dobi prema gradovima

Iz Grafikona 1, vidljivo je da je omjer ispitanika iz gradova Samobora, Svete Nedelje i Velike Gorica (52,5%) približno jednak omjeru ispitanika iz grada Zagreba (47,5%), stoga je opravdano u daljnjem prikazu rezultata provedenoga istraživanja ispitanike razvrstati u dvije skupine i to: Ispitanici grada Zagreba i Ispitanici gradova Zagrebačke županije. Podjelom ispitanika na takav način moguće je analizirati razlike u stavovima odgojno-obrazovnih djelatnika s obzirom na veličinu mjesta obavljanja odgojno-obrazovne djelatnosti kao i njihove preferencije i sudjelovanja u *online* stručnim usavršavanjima.

Preduvjet sudjelovanju na *online* stručnim usavršavanjima je informatička pismenost, ali i spremnost na prihvaćanje novih tehnologija i načina educiranja. Informatička pismenost ispitanika prikazana je Grafikonom 2.

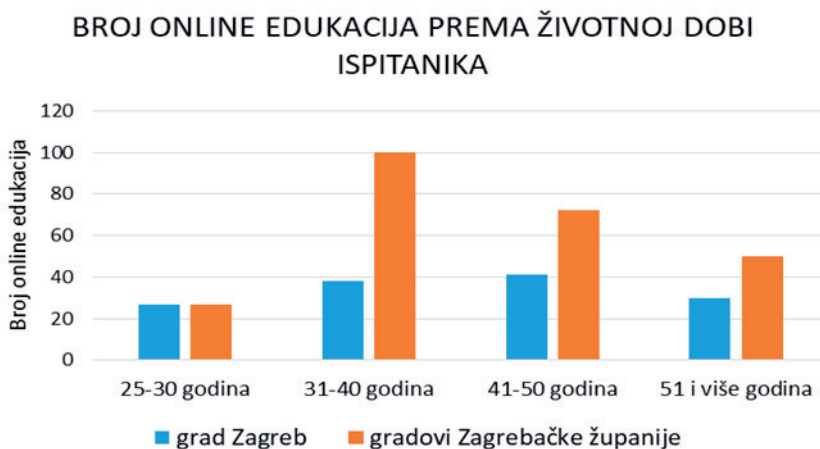
Grafikon 2. Broj anketiranih odgojitelja rane i predškolske dobi prema razini informatičke pismenosti

Prema Grafikonu 2., u gradu Zagrebu je više ispitanika koji pokazuju slabiju razinu informatičke pismenosti, a u gradovima Zagrebačke županije više je ispitanika koji pokazuju bolju razinu informatičke pismenosti. Međutim, treba napomenuti da su svega 4 ispitanika više u gradovima Zagrebačke županije, a razlika između pojedine razine informatičke pismenosti je unutar 5 ispitanika, stoga se može reći da je informatička pismenost u svim gradovima podjednako dobra, odnosno 65% ispitanika je odgovorilo da su srednje informatički pismeni, što dovodi do zaključka da većina ispitanika može sudjelovati i pratiti *online* stručna usavršavanja.

Druga skupina pitanja u anketnom istraživanju odnosila se na broj stručnih edukacija na kojima su ispitanici sudjelovali u posljednjih godinu dana te koliki je broj edukacija koje su bile *online* a na koje su se uključivali putem internet platformi (npr. *Zoom, Moodle, Microsoft Teams*). Također, ispitanici su trebali odabrati oblike *online* stručnih usavršavanja koje su koristili u posljednjih godinu dana između 6 navedenih i to: *Webinari u trajanju (1-2 sata) s određenom interakcijom; Tečajevi s vlastitim tempom koje mogu pohađati u svako doba (bez suradničke interakcije); Kratkotrajni tečajevi (4-5 sati tjedno) sa suradničkim učenjem; Web stranice s*

informacijama koje mogu pregledavati u vrijeme koje im odgovara; Online forumi; Facebook grupe i sl. Ispitanici u gradu Zagrebu ukupno su prisustvovali na 185 stručnih edukacija i 136 *online* edukacija, dok su ispitanici gradova Zagrebačke županije prisustvovali na 269 stručnih edukacija i 249 *online* edukacija.

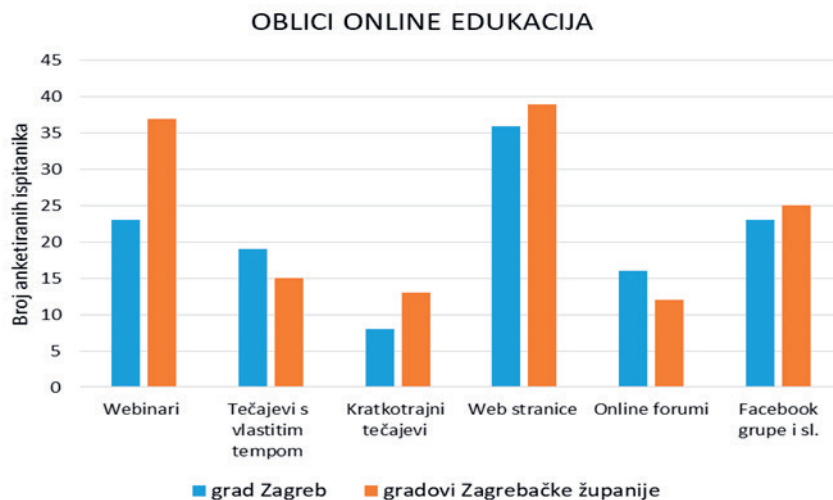
Grafikon 3. prikazuje broj *online* stručnih usavršavanja prema životnoj dobi ispitanika.

Grafikon 3. Broj online stručnih edukacija prema životnoj dobi ispitanika

Iz grafikona 3. je vidljivo da ispitanici gradova Zagrebačke županije u životnoj dobi od 31 do 40 godine najviše sudjeluju na *online* stručnim usavršavanjima, dok je trend broja *online* usavršavanja u opadanju s višom životnom dobi ispitanika. Od ukupno 385 online edukacija na kojima su ispitanici sudjelovali, ispitanici gradova Zagrebačke županije u dobi od 31 do 50 godina života imali su 172 *online* edukacija što čini 45%, dok su ispitanici u gradu Zagrebu imali 79 *online* edukacija što čini 21% od ukupnoga broja *online* edukacija u istoj životnoj dobi.

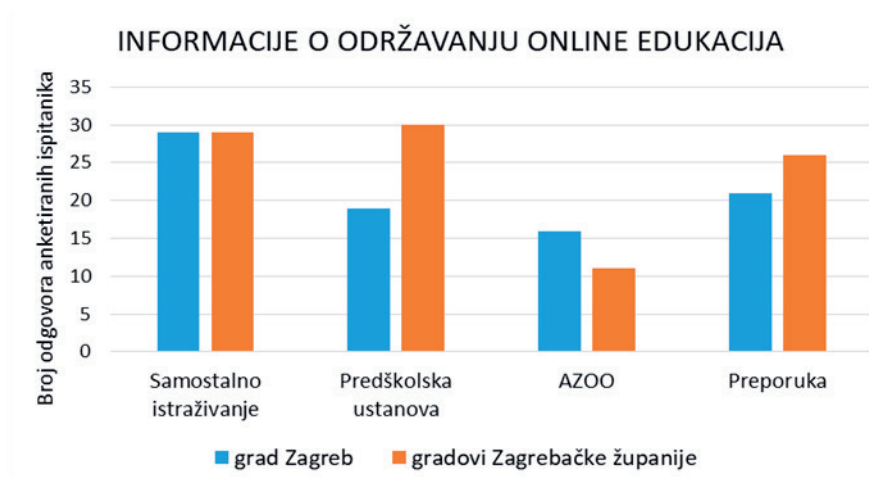
Grafikonom 4. prikazani su najčešći oblici *online* edukacija koje su ispitanici koristili.

Grafikon 4. Broj anketiranih odgojitelja rane i predškolske dobi prema odabranim oblicima online edukacija

Iz Grafikona 4. može se zaključiti kako obje skupine ispitanika najčešće koriste mrežne stranice na kojima su informacije relevantne za odgojiteljsku profesiju, a koje mogu pregledavati u vrijeme u koje im to odgovara. Sudjelovanje na *webinarima* s određenom interakcijom i *Facebook* grupe preferiraju ispitanici gradova Zagrebačke županije, dok ispitanici grada Zagreba preferiraju tečajeve s vlastitim tempom koje mogu pohađati u svako doba (bez suradničke interakcije) i *online* forume.

Sljedeća skupina pitanja u anketnom istraživanju odnosila se na način dobivanja informacija o održavanju *online* edukacije, razloge nesudjelovanja ispitanika u *online* stručnim usavršavanjima te što bi ih potaknulo da sudjeluju u njima. Za glavne izvore informacija o *online* edukacijama ispitanici su birali između sljedećih ponuđenih odgovora: *Samostalno istraživanje*; *Predškolska ustanova*; *AZOO (Agencija za odgoj i obrazovanje)*; *Preporuka*. Također, u anketi su predloženi razlozi radi kojih ispitanici nisu sudjelovali u *online* stručnim usavršavanjima, a njihov odabir mogao je biti između sljedećega: *Pristup tehnologiji (nemogućnost dostupnosti Interneta, nedostatak tehnoloških alata)*; *Niska razina digitalnih kompetencija*; *Ometajući faktori (organizacija vremena, prostora od kuće)*; *Nedovoljna tehnička podrška*. Grafikon 5. prikazuje ukupan broj odgovora ispitanika na koji način su došli do izvora informacija o održavanju *online* stručnog usavršavanja.

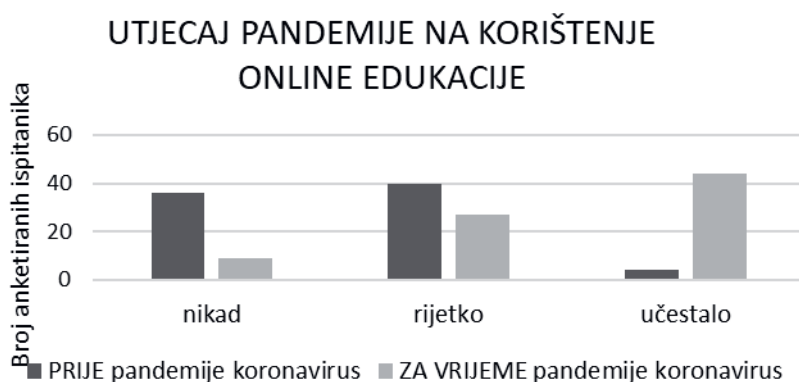

Grafikon 5. Broj odgovora anketiranih odgojitelja rane i predškolske dobi o načinu informiranja za online edukacije

Prema Grafikonu 5. ispitanici u gradu Zagrebu i u gradovima Zagrebačke županije najviše dolaze do informacija o održavanju *online* edukacija samostalnim istraživanjem. Informacije o *online* edukacijama ispitanici u gradovima Zagrebačke županije dobivaju u predškolskoj ustanovi i po preporuci više nego je to slučaj kod ispitanika u gradu Zagrebu, dok ispitanici u gradu Zagrebu više dolaze do informacija o održavanju *online* edukacija preko Agencije za odgoj i obrazovanje u odnosu na ispitanike u gradovima Zagrebačke županije.

Naime, za 36 ispitanika ometajući faktor, u koji se ubrajaju organizacija vremena i prostor od kuće, je glavni razlog radi kojega nisu sudjelovali u *online* oblicima stručnoga usavršavanja, zatim 19 ispitanika kao razlog su naveli nedovoljnu tehničku podršku, 13 ispitanika navelo je da je razlog pristup tehnologiji, dok je za 11 ispitanika razlog niska razina digitalnih kompetencija. S druge strane, kao najveći poticaj za uključivanjem u *online* stručna usavršavanja ispitanici su istaknuli da je to zanimljiva tema, zatim podrška ustanove u tehničkom i financijskom smislu te želja za stjecanjem novih znanja i kompetencija.

Daljnji dio pitanja u anketnom istraživanju bio je usmjeren na trenutnu epidemiološku situaciju, odnosno analiziralo se u kojoj su se mjeri koristile *online* stručne edukacije prije i za vrijeme pandemije koronavirusa te su bile ponuđene opcije odgovora: nikad; rijetko i učestalo. Prema odgovorima ispitanika pandemija koronavirusa imala je veliki utjecaj na *online* stručna usavršavanja, a što je prikazano u sljedećem grafikonu.

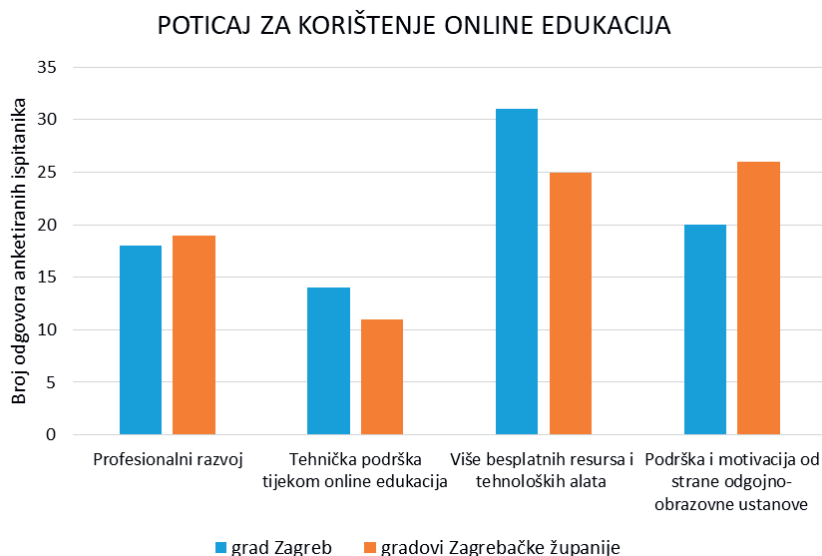

Grafikon 6. Utjecaj pandemije koronavirusa na korištenje online edukacija

Grafikon 6. jasno prikazuje utjecaj pandemije koronavirusa na korištenje *online* edukacija, a najbolje se vidi u odgovoru „učestalo“ koji za korištenje *online* edukacija prije pandemije ima svega 4 odgovora, dok korištenje online edukacija za vrijeme pandemije ima 44 odgovora, što je više od polovice ispitanih osoba. Nadalje, treba istaknuti da je 66 ispitanika odgovorilo potvrdno na pitanje da su za vrijeme pandemije počeli razmišljati ili planirati ovakvu mogućnost stručnoga usavršavanja.

Daljnja analiza anketnih pitanja obuhvaća prednosti i nedostatke online stručnoga usavršavanja. Za najveću prednost online stručnoga usavršavanja ispitanici su naveli *fleksibilnost* i *praktičnost* praćenja edukacija iz privatnoga prostora, odnosno uštedu vremena na putovanje. Također, kao prednosti online stručnoga usavršavanja ispitanici su naveli dostupnost brojnih stranih edukacija i priliku razmjene informacija sa stručnjacima diljem svijeta, jednostavnost pristupa i mogućnost upravljanja vremenom, kao i očuvanje zdravlja radi pandemije koronavirusa. Mali broj ispitanika smatra da *online* stručno usavršavanje nema prednosti, odnosno da ih oni ne vide. Za glavne nedostatke *online* stručnoga usavršavanja ispitanici su naveli *tehničke poteškoće*, odnosno prekide internetskih veza, ometajuće faktore prilikom praćenja, ograničen broj, ali i interakciju sa sudionicima i voditeljima.

Razni su oblici poticaja koji bi omogućili da se ispitanici odluče na učestalije korištenje *online* edukacija. Navedeni oblici poticaja u anketi su: *Profesionalni razvoj: brzi tečajevi o online učenju – povećanje digitalnih kompetencija*; *Tehnička podrška tijekom online edukacija*; *Više besplatnih resursa i tehnoloških alata za online učenje (besplatni ZOOM)*; *Podrška i motivacija od strane odgojno-obrazovne ustanove*; a odgovori ispitanika prikazani su u Grafikonu 7.

Grafikon 7. Broj odgovora anketiranih odgojitelja rane i predškolske dobi o oblicima poticaja za učestalije korištenje online edukacija

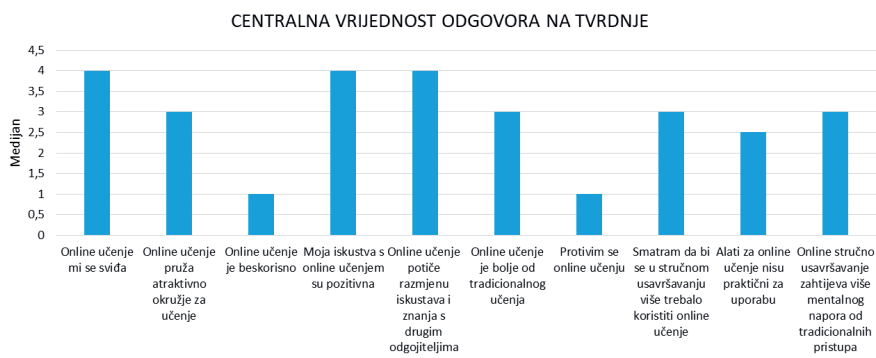
Ispitanici iz gradova Zagrebačke županije smatraju da bi ih više besplatnih resursa i tehnoloških alata za *online* učenje potaknulo na učestalije korištenje *online* edukacija. S druge strane, ispitanici iz grada Zagreba prednost daju podršci i motivaciji od strane odgojno-obrazovne ustanove koja bi ih potaknula na učestalije korištenje *online* edukacija.

Na pitanje otvorenoga tipa koje je glasilo: *koji oblik podrške odgojno-obrazovne ustanove bi Vam bili potrebni da Vas potaknu da se uključite u online stručno usavršavanje*; većina ispitanika smatra da bi im financijska, informacijska i tehnička podrška od strane odgojno-obrazovne ustanove bila od ključne važnosti kako bi se mogli više i bolje posvetiti i uključiti u *online* stručna usavršavanja.

U posljednjem dijelu ankete, na pitanja zatvorenoga tipa, ispitanici su u rasponu do 1 do 5 na navedene tvrdnje o *online* učenju označavali svoje slaganje s tvrdnjom, pritom je odgovor 1 označavao „uopće se ne slažem“ dok je odgovor 5 označavao „u potpunosti se slažem“. U nastavku su analizirani odgovori ispitanika za 10 tvrdnji navedenih u anketi.

Za sve tvrdnje izračunat je medijan te je prikazan u Grafikonu 8. Medijan je izračunat kao središnja vrijednost svih odgovora, manje je osjetljiv i bolje prikazuje ukupne odgovore od asimetrične sredine.

Grafikon 8. Iznos medijana za odgovore na zatvoreni tip pitanja

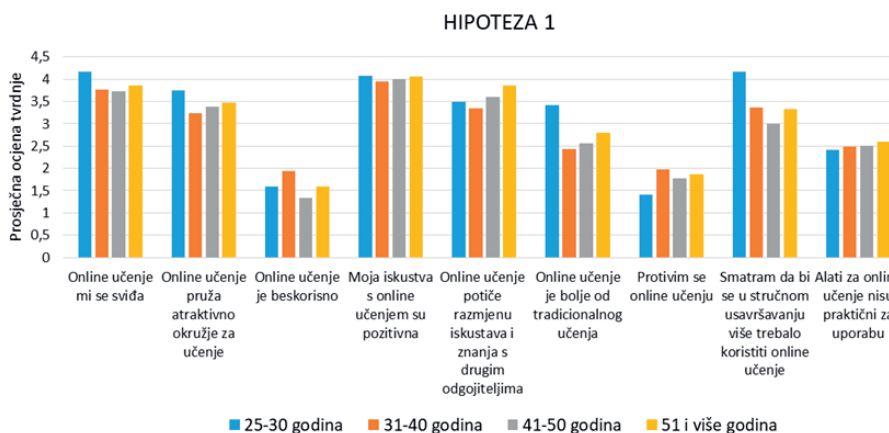
Iz priloženog Grafikona 8. vidljivo je da na tvrdnje *Online učenje mi se sviđa*; *Moja iskustva s online učenjem su pozitivna*; *Online učenje potiče razmjenu iskustava i znanja s drugim odgojiteljima*; medijan iznosi 4, što znači da je najveći broj ispitanika odgovorio visokom ocjenom na tvrdnje, odnosno da se s navedenim tvrdnjama slažu. Također, za tvrdnje *Online učenje je beskorisno*; *Protivim se online učenju*; najveći broj ispitanika odgovorio je najnižom ocjenom, odnosno ispitanici se s takvom tvrdnjom uglavnom ne slažu.

Posljednje pitanje u anketi bilo je otvorenoga tipa u kojemu su ispitanici mogli napisati svoja razmišljanja, nedoumice i izazove vezane za *online* stručna usavršavanja. U većini odgovora mogu se uočiti pozitivna razmišljanja prema takvom pristupu usavršavanja. Većina ispitanika s *online* stručnim usavršavanjem upoznala se za vrijeme pandemije korona virus. Kao izazove navode nedostatak digitalnih kompetencija i socijalnih kontakata. Jedan ispitanik ističe nedostatak kulture prilikom *online* edukacija. Ona se očituje u neisključivanju zvuka te isključivanju kamera. Takav pristup ometa druge dionike i smanjuje mogućnost ostvarivanja socijalnih interakcija.

Rasprava o rezultatima istraživanja

Nakon detaljne analize anketnih odgovora ispitanika, potrebno je potvrditi ili opovrgnuti postavljene hipoteze rada. Prvu hipotezu istraživanja koja će se potvrditi ili odbaciti glasi: *Mlađi ispitanici imat će pozitivnije stavove prema online stručnom usavršavanju*, sastoji se od više pitanja koje je potrebno objediniti i analizirati. Najprije je napravljena analiza ukupnoga broja ispitanika i njihove životne dobi, a što je rezultiralo sljedećim: 15% ispitanika nalazi se u dobnoj granici između 25 i 30 godina, 44% ispitanika nalazi se u dobnoj granici između 31 i 40

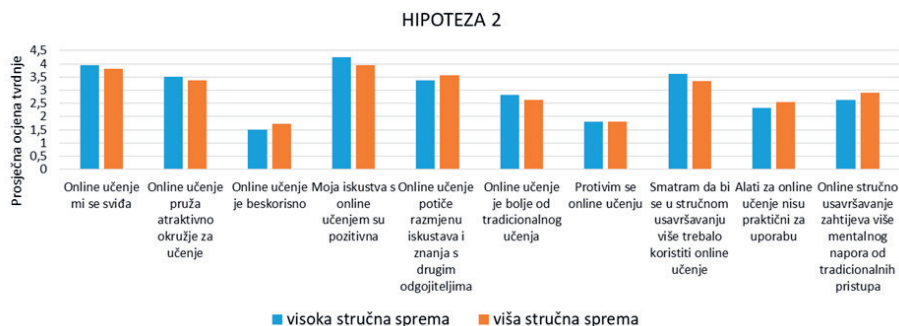
godina, 22% ispitanika nalazi se u dobnoj granici između 41 i 50 godina, te 19% ispitanika je u dobi iznad 51 godine života. Zatim se pristupilo analizi zatvorenoga tipa pitanja, s odgovorima na postavljene tvrdnje, a prilagođene dobnoj granici. Obzirom da se radi o ocjenama, odnosno brojčanim odgovorima na tvrdnje, u rasponu od 1 do 5, napravljena je suma odgovora prema rasponu dobnih granica te su se vrijednosti dijelile s ukupnim brojem ispitanika unutar dobne granice. Rezultat analize prikazan je Grafikonom 9.

Grafikon 9. Stavovi ispitanika o *online* stručnom usavršavanju prema dobnoj granici

Grafikon 9. zorno prikazuje kako ispitanici dobne granice između 25 i 30 godina života na pozitivne tvrdnje o *online* usavršavanju imaju daleko najviše ocjene od ostalih ispitanika, stoga se ovime može potvrditi hipoteza da mlađi ispitanici imaju pozitivnije stavove prema *online* stručnom usavršavanju.

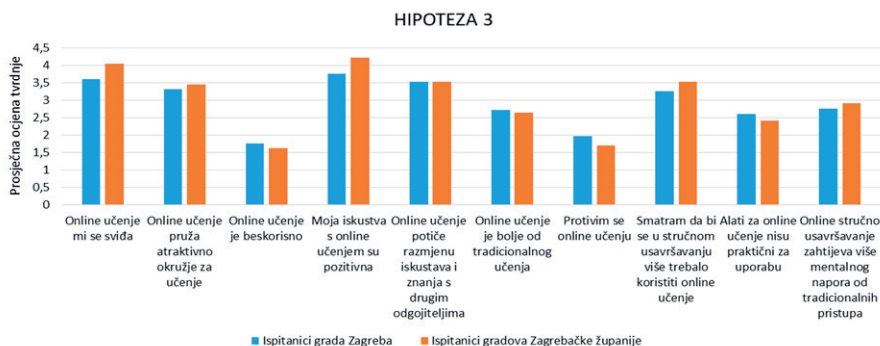
Sljedeća hipoteza koja se potvrđuje ili opovrgava glasi: *Ispitanici s višim stupnjem stručne spreme će imati pozitivnije stavove prema online stručnom usavršavanju.* Za potvrdu ove hipoteze bilo je potrebno pristupiti analizi rezultata na način da se najprije utvrdilo koju vrstu stručne spreme imaju ispitanici. Obzirom da 99% ispitanika ima višu i visoku stručnu spremu, analiza se radila samo za te dvije vrste stručne spreme. U anketnom istraživanju sudjelovalo je 16 ispitanika s visokom stručnom spremom koji su sudjelovali na prosječno 6 *online* edukacija u posljednjih godinu dana, te 63 ispitanika s višom stručnom spremom koji su prosječno sudjelovali na 5 *online* edukacija u posljednjih godinu dana. Medijan životne dobi ispitanika s visokom stručnom spremom iznosi 36 godina, a medijan životne dobi ispitanika s višom stručnom spremom iznosi 39 godina. U Grafikonu 10. prikazani su odgovori na tvrdnje ispitanika obzirom na stupanj stručne spreme.

Grafikon 10. Stavovi ispitanika o *online* stručnom usavršavanju prema stupnju stručne spreme

Iz Grafikona 10. je vidljivo kako ispitanici s visokom stručnom spremom na pozitivne tvrdnje o *online* stručnom usavršavanju odgovaraju s višom ocjenom, ukoliko se tome pridoda da su u prosjeku ispitanici s visokom stručnom spremom sudjelovali na jednoj *online* edukaciji više od ispitanika s višom stručnom spremom, opravdano je da se i druga hipoteza potvrdi, stoga se može zaključiti da ispitanici s višim stupnjem stručne spreme imaju pozitivnije stavove prema *online* stručnom usavršavanju.

Posljednja hipoteza koju istraživanje potvrđuje ili opovrgava glasi: *Ne postoji razlika o stavovima ispitanika o online stručnom usavršavanju s obzirom na mjesto zaposlenja.* Za potvrdu ove hipoteze bilo je potrebno analizirati mjesto zaposlenja svih ispitanika. Ispitanici su podijeljeni u dvije skupine, i to ispitanici grada Zagreba koji čine 47,5%, te ispitanici gradova Zagrebačke županije koji čine 52,5% od ukupnoga broja ispitanika. Zatim je napravljena analiza odgovora na tvrdnje o *online* stručnom usavršavanju prema raspodjeli ispitanika obzirom na mjesta zaposlenja što je prikazano Grafikonom 11.

Grafikon 11. Stavovi ispitanika o *online* stručnom usavršavanju prema mjestu zaposlenja

Grafikon 11. prikazuje ocjene pozitivnih i negativnih tvrdnji o *online* stručnom usavršavanju ispitanika koji su raspodijeljeni u dvije skupine prema mjestu zaposlenja. Razlike u stavovima nisu velike, ali postoje, i to na strani ispitanika gradova Zagrebačke županije. Sukladno odgovorima na pozitivne tvrdnje, više ocjene su dali ispitanici gradova Zagrebačke županije, stoga se ova hipoteza opovrgava iz razloga jer postoji razlika u stavovima ispitanika o *online* stručnom usavršavanju s obzirom na mjesto zaposlenja.

Rezultati istraživanja uz dvije potvrđene i jednu opovrgnutu hipotezu pokazali su da postoje razlike u stavovima ispitanika rane i predškolske dobi u ustanovama u gradu Zagrebu i u gradovima Zagrebačke županije. Analizom odgovora utvrđeno je da ispitanici gradova Zagrebačke županije uz veću informatičku pismenost, koriste više oblika *online* stručnoga usavršavanja, sudjeluju na većem broju *online* edukacija, te dobivaju više informacija od odgojno-obrazovne ustanove, u odnosu na ispitanike grada Zagreba. Većina ispitanika se slaže da je pandemija koronavirusa utjecala na veći broj *online* edukacija i da su upravo radi toga bili prisiljeni na sudjelovanje stručnim usavršavanjima putem internet tehnologija. Kao prednost takvom načinu usavršavanja ističu fleksibilnost vremena i prostora, kao nedostatak kontakt sa sudionicima, a kao poticaj i razmišljanja navode tehničke i financijske podrške uz aktualne i bitne teme. Podaci istraživanja koji se odnose na broj stručnih edukacija prema životnoj dobi ispitanika pokazuju da ispitanici gradova Zagrebačke županije u životnoj dobi od 31 do 40 godine najviše sudjeluju na *online* stručnim usavršavanjima, dok je trend broja *online* usavršavanja u opadanju s višom životnom dobi ispitanika.

ZAKLJUČAK

U uvjetima globalne epidemiološke situacije uzrokovane koronavirusom u kojem je onemogućen socijalni kontakt većega broja ljudi, mnogi odgojno-obrazovni djelatnici svoja su stručna usavršavanja usmjerili na virtualni svijet edukacija i konferencija. Iz tog je razloga povećan broj edukacija, prezentacija i konferencija na internetu (*engl. webinar*) koje se mogu pratiti putem raznih internet platformi, primjerice *Zoom*, *Microsoft Teams* i sl.

Empirijski dio rada opisuje anketno istraživanje koje je provedeno u 11 odgojno-obrazovnih ustanova rane i predškolske dobi, proporcionalno raspoređenih u gradu Zagrebu i tri grada Zagrebačke županije, i to Samobor, Sveta Nedelja i Velika Gorica. U istraživanju je sudjelovalo 80 ispitanika koji su razvrstani u dvije skupine: ispitanici grada Zagreba i ispitanici gradova Zagrebačke županije.

Istraživanje je pokazalo da su ispitanici u svim gradovima podjednako

informatički pismeni, odnosno 65% ispitanika je odgovorilo da su srednje informatički pismeni, što dovodi do zaključka da većina ispitanika može sudjelovati i pratiti *online* stručna usavršavanja. Pošto je ovo istraživanja pokazalo srednju informatičku pismenost odgojitelja rane i predškolske dobi, pokazuje se potreba za razvojem IKT kompetencija tijekom formalnoga obrazovanja odgojitelja.

Analiza istraživanja pokazala je da ispitanici gradova Zagrebačke županije u životnoj dobi od 31 do 40 godine najviše sudjeluju na *online* stručnim usavršavanjima, dok je trend broja *online* usavršavanja u opadanju s višom životnom dobi ispitanika.

Mrežne stranice su oblici *online* edukacije koje najčešće koriste ispitanici obje skupine (ispitanici grada Zagreba i ispitanici gradova Zagrebačke županije). Sudjelovanje na *webinarima* s određenom interakcijom i *Facebook* grupe preferiraju ispitanici gradova Zagrebačke županije, dok ispitanici grada Zagreba preferiraju tečajeve s vlastitim tempom koje mogu pohađati u svako doba (bez suradničke interakcije) i *online* forume.

Ispitanici u gradu Zagrebu i u gradovima Zagrebačke županije najviše dolaze do informacija o *online* edukacijama samostalnim istraživanjem, a najmanje putem Agencije za odgoj i obrazovanje koja se smatra zaduženom ustanovom za informiranost, dostupnost i provođenje stručnih edukacija u odgojno-obrazovnoj profesiji.

Kao nedostatke uključivanja u *online* stručna usavršavanja ispitanici navode organizacijske teškoće, pristup tehnologiji te niske digitalne kompetencije. S druge strane, kao najveći poticaj za uključivanjem u *online* stručna usavršavanja ispitanici su istaknuli zanimljivost sadržaja, podršku ustanove (tehnički i financijski aspekt) i želju za stjecanjem novih znanja i kompetencija.

Korona pandemija je imala veliki utjecaj na porast *online* stručnih usavršavanja, što možemo uvidjeti iz podataka koji pokazuju da je za vrijeme korona pandemije 44 ispitanika počelo koristiti *online* stručna usavršavanja, dok je 66 ispitanika potvrdno odgovorilo da je počelo razmišljati ili planirati ovakvu mogućnost stručnoga usavršavanja.

Prednost *online* stručnoga usavršavanja ispitanici vide u fleksibilnosti i praktičnosti, dok se nedostaci očituju u tehničkim poteškoćama (prekid internetskih veza, ometajući faktori prilikom praćenja) i ograničim interakcijama sudionika i voditelja.

Većina ispitanika pokazuje pozitivan stav prema *online* stručnom usavršavanju, što nas navodi na zaključak da su *online* stručna usavršavanja prepoznata kao suvremeni oblik stručnoga usavršavanja.

LITERATURA

1. Bognar, B., Filipov, M. (2020). Online stručno usavršavanje: važan uvjet uspješne nastave na daljinu. U V. Strugar, A. Kolak, I. Markić (ur.), Školovanje od kuće i nastava na daljinu u vrijeme HR-COVID-19 (203-239). Zagreb, Bjelovar: HAZU Zavod za znanstvenoistraživački i umjetnički rad u Bjelovaru, Hrvatsko pedagoško društvo, Element.
2. Brooks, C., Gibson, S. (2012). Professional Learning in a Digital Age. *Canadian Journal of Learning and Technology*, 38(2), n2.
3. Dede, C., Jass Ketelhut, D., Whitehouse, P., Breit, L., McCloskey, E. M. (2009). A research agenda for online teacher professional development. *Journal of teacher education*, 60(1): 8-19.
4. Hawley, W. D. (2002). *The Keys to Effective Schools. U: Educational Reform as Continous Improvement*. California: Corwin Press, Inc. Thousand Oaks
5. Haythornthwaite, C., Kazmer, M. M., Robins, J., Shoemaker, S. (2000). Community development among distance learners: Temporal and technological dimensions. *Journal of Computer-Mediated Communication*, 6(1), JCMC615.
6. Katavić, I., Milojević, D., Šimunković, M. (2018). Izazovi i perspektive online obrazovanja u Republici Hrvatskoj. *Obrazovanje za poduzetništvo-E4E: znanstveno stručni časopis o obrazovanju za poduzetništvo*, 8(1): 95-107.
7. Kim, J. (2020). Learning and teaching online during Covid-19: Experiences of student teachers in an early childhood education practicum. *International Journal of Early Childhood*, 52(2): 145-158.
8. Lepičnik-Vodopivec, J., Samec, P. (2012). Advantages and disadvantages of information-communication technology usage for four-year-old children, and the consequences of its usage for the childrens' development. *International journal of humanities and social science*, 2(3): 54-58.
9. Rovai, A. P. (2002). Building sense of community at a distance. *The International Review of Research in Open and Distributed Learning*, 3(1). <https://doi.org/10.19173/irrodl.v3i1.79>
10. Russell, M., Carey, R., Kleiman, G., Venable, J. D. (2009). Face-to-face and online professional development for mathematics teachers: A comparative study. *Journal of asynchronous learning networks*, 13(2): 71-87.
11. Slunjski, E., Lepičnik-Vodopivec, J. (2016). Izvan okvira 2: Promjena: od kompetentnog pojedinca i ustanove do kompetentne zajednice učenja. Zagreb: Element.
12. Soleša, D., Soleša-Grijak, Đ. (2011). ICT kompetencije učitelja i odgojitelja. *Croatian Journal of Education: Hrvatski časopis za odgoj i obrazovanje*, 13(2): 8-37.
13. Zovko, A., Celizic, M. (2020). Informacijska i digitalna pismenost u cjeloživotnu učenju – dostupnost osobama starije i zrelije životne dobi. *Suvremena pitanja*, 15(30): 34-53.
14. Vuksanović, I. (2009). Mogućnosti za e-učenje u hrvatskom obrazovnom sustavu. *Napredak: časopis za pedagošku teoriju i praksu*, 150(3-4): 451-466.

Mrežne stranice

1. Europska komisija (2018). Prilog Prijedlogu preporuke Vijeća o ključnim kompetencijama za cjeloživotno učenje, URL, <https://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-5464-2018-ADD-1/hr/pdf> Preuzeto: 27.11.2021.
2. Europska komisija (2014). Otvaranje obrazovanja inovativnom podučavanju i učenju s pomoću novih tehnologija i otvorenih obrazovnih resursa; URL <https://op.europa.eu/da/publication-detail/-/publication/cd97428e-ab60-4e5f-b9c2-68232274522e/language-hr> Preuzeto: 20.11.2021.
3. Distance Learning and Lifelong Learning (2017). Maria de Fatima Goulao, URL (PDF) Distance Learning and Lifelong Learning (researchgate.net) Preuzeto: 20.11.2021.

EARLY AND PRESCHOOL TEACHERS' ATTITUDES TOWARD ONLINE EDUCATION

ABSTRACT

Online professional development has become the main alternative to the traditional way of learning or professional development. Online learning and information digital competencies have become more important. The empirical part of the research presents the research results obtained by the study conducted in the Zagreb County and the City of Zagreb on the educational workers' opinion about online professional development. The online survey was conducted in 11 centers for early and preschool education in the City of Zagreb, Samobor, Sveta Nedelja, and Velika Gorica. As many as 80 respondents participated in the survey. The majority of them express positive attitudes toward online professional development. Technical issues are recognized as the negative sides. Regarding the average level of computer skills, there is a need for the development of ICT competencies.

Keywords: computer skills, online learning, online professional development.